

1701 (611) 1 (119) 2021
1701 (611) 1 (119) 2021

БУКОВИНСЬКИЙ ЖУРНАЛ 1(119) 2021

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ,
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ
І НАУКОВО-ОСВІТНІЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ – 1991

Головний редактор Мирослав ЛАЗАРУК

РЕДКОЛЕГІЯ:

Надія БАБИЧ
Михайло БЕРЕЗОВСЬКИЙ
Борис БУНЧУК
Василь ГЕРАСИМ'ЮК
Орест КРИВОРУЧКО
Юрій КОРНЄВ
Юрій МАКАР
Тамара МАРУСИК
Роман ПЕТРИШИН
Нестор МИЗАК
Петро РИХЛО
Георгій ФІЛІПЧУК

ISBN 966-7109-34-8
© «Буковинський журнал»

ІНДЕКС
30096

Погляд письменника	
Василь ГЕРАСИМ'ЮК ГУЦУЛЬСЬКА САГА	174
Ігор ПАВЛЮК ЗОЛОТІ КРАПЕЛИНИ ЛЮДЯНОСТІ	183
Фольклористика Буковини в іменах	
Олена ЛОГІНОВА БЕЗЗАПЕРЕЧНИЙ ТАЛАНТ ДОБРОТИ, ЩИРОСТІ, ПРАЦЕЛЮБСТВА	192
Василь КОСТИК ОЛЕКСА РОМАНЕЦЬ	198
Жертви тоталітарного режиму	
Петро ЛЯШУК, Руслана ЛЯШУК ПИСЬМЕННИКИ-ДИСИДЕНТИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ТА БУКОВИНИ	202
Бібліографія	
Василь ЛИЗАНЧУК ТЯГЛІСТЬ МОСКОВСЬКИХ ЗЛОЧИНІВ	208
Лідія КОВАЛЕЦЬ ВІРШІ ПРО СВЯТО ЖИТТЯ	215
Олександр ФЕДОРУК МИСТЕЦТВО В КУЛЬТУРІ НАЦІЇ І КУЛЬТУРА МИСТЕЦТВА	219
Богдан СМОЛЯК АВТОРИТЕТ АВТОРА	221
Ігор ФАРИНА СЛОВО В ЕПІГРАФІ ВЕСЕЛКИ	225
Олена ЛОГІНОВА «Я ТІЛЬКИ МУЗИЦІ СВОЄ ОБЛИЧЧЯ ВІДКРИВАЮ...»	229
Галина СТАСЮК «БІЛЬ, ЯКИЙ НІКОЛИ НЕ МИНАЄ...»	232
Події і коментарі	
Богдан МЕЛЬНИЧУК 30-РІЧЧЯ ЗАГУЛІВСЬКОЇ НАГОРОДИ	237

При оформленні журналу використано репродукції вітражів авторського колективу – Олександра Личка, Юрія Павельчука, Тараса Гунька, Юрія Шума, Анатолія Винту (есе Наталії Криничанки про них читайте на стор. 155-159).

На першій і четвертій сторінках – Святі польського народу.

Автор Олександр Личко.

На другій сторінці – Іконостас Храму святих Ольги та Єлизавети.

Авторський колектив: Олександр Личко, Юрій Павельчук, Анатолій Винту.

На третій сторінці репродукції картин Лариси Дем'янишиної, приурочених 150-річчю від дня народження Лесі Українки (статтю Любов Ісаєнко читайте на стор. 139-146).

Лідія КОВАЛЕЦЬ

ВІРШІ ПРО СВЯТО ЖИТТЯ

РОЗДУМИ НАД НОВОЮ КНИЖКОЮ
МИРОСЛАВА ЛАЗАРУКА ДЛЯ ДІТЕЙ
«ХРУЦОГРАЙ»

Сучасна українська поезія для дітей збагатилась торік іще однією книжкою: маю на увазі «Хруцограй» Мирослава Лазарука. Відомий поет і прозаїк уже втретє прийшов до своїх малих читачів, і цей новий прихід ніби потвердив невинновипадковість попередніх зустрічей. Власне, автор прийшов не сам, а «в парі» з художницею Людмилою Дем'янишиною, роботи якої чудово доповнили текст, а подекуди, як-от на обкладинці, навіть, схоже, «перетягнули» на себе читацьку увагу: мале хлоп'я з ясным усміхом на устах та у вишиванці-льолі грає на сопілці, а навкруг цілий рій чи то гурт молоденьких і літніх хрущів-музикантів. На яких тільки інструментах вони хвацько не витинають якоїсь запальної та пританцьовують. І все це на тлі густого білопінного цвіту вишень, райдуги на пів неба, літачка, дощичку, котрий спинивсь у високості, вочевидь не наважуючись порушити це дійство, цю звукову й кольорову феєрію, справжнє свято життя, одне слово – «хруцограй».

Виразна, проста, динамічна ілюстрація, за своїм стилем дуже українська, цілком пасує до центральної (з огляду на назву) поетичної «події» книжки – конкретного вірша. Але, гортаючи сторінки, розумієш, що й далі ця малярська робота дивом переходить в інші майстерні вібрування на той чи той словесний текст, і вони доповнюють одне одного, разом створюючи атмосферу піднесеного, по-дитинячому теплого відчуття щастя. Щастя жити! Непростий час навчає нас уміння цінувати, здавалося б, прості речі, котрі насправді – головні, базові і котрим по суті немає ціни...

Але повернемося до віршів, розрахованих, як зазначено в анотації, на дошкільнят, дітей молодшого та середнього шкільного віку. Колись я вже зауважувала це не зовсім звичне і, як видавалось тоді, недоцільне адресування автором «Хруцограю» його попередніх книжок також читачам одразу кількох вікових категорій. Та зараз подумалось, що це ж віковий діапазон онучат пана Мирослава – героїв та героїнь його поезії, дітей із конкретними іменами, характерами, пригодами. Скільки в історії літератури такої вмотивованої життям творчості, що ставала заодно

подарунком для всіх і яка й наразі стосується фактично не тільки конкретної родини – дружної, талановитої, з бабусями-дідусями, батьками та дітьми, сповненими великої приязні одне до одного. Вона стосується родини в широкому сенсі, де діти, дитинство, як і мало би бути, – в центрі.

Тут малі й більшенькі бавляться й хитрують-вередують-фантазують, разом зі старшими печуть пасочки й варять кулешу, живуть очікуванням першого причастя і трепетно вслухаються в голоси природи, завзято ліплять снігову бабу і мріють про космос, одне слово – ростуть. І родина, друзі, цілий світ налаштовані на їхню хвилю! Позбавлені дидактизму, переважно гумористичні й несюжетні, вірші творять по-своєму колоритну мозаїку дійсності. Разом з тим тут закономірні дивовижі, тож присутність відомих персонажів, зорових образів (а ті завжди привабливі для дитячого розуму), включеність самої дитини у дійство, засноване на грі й естетиці, – саме те, що потрібно! У підсумку виразно уявляєш, як «їхав лис через ліс, / Лисеняттам шубки віз /.../ Назбирав трави і листу, / Прихопив ще й по намисту, / Голки взяв у їжака, / Гудзики – у слимака...»; уявляєш, як «вуєчко-сон / Біг навмання до Аннички, / Ноги свої натрудив». До слова, проспівана цим незвичайним, але рідним «вуєчком» колисанка («Люлі, ой люлі, ой люлі, / Сплять і сороки, й зозулі, / Навіть зайчата заснули, / Тільки Ганнуся не спить, / Ліжечко хитоньки-хить»), перейнявши стилістику народного мелосу, отримує нові інтонаційні відтінки.

Оригінальне, творче використання в сучасній поезії фольклорних мотивів, зокрема й на формальному рівні, є одним із найпродуктивніших і найперспективніших, таким воно, в принципі, було завжди. У М. Лазарука ж фольклорне переважно у вигляді «знятому», точніше – воно нуртує у глибинах, підтекстах, є важливим складником художнього мислення автора. Мислення образного, метафоричного. «Зітхне дорога говірка, / Озвуться і долини, й звори, – / Легенька Господа рука»; «Тремтить на листі злякана судинка»; «за лісами і річками / Стиха дощик дріботить...»; «Міркують хмари золотаві / І засипають в мірку сон, / Пасеться день в густій отаві, / Ковтає сонячний озон». На тлі ось таких поетичних пейзажів здебільшого і розгортаються сувої задушевних думок автора про справжні цінності, змінюючись час від часу легшими, емоційно простішими віршами суто з дитячого життя.

М. Лазарук тонко апелює також до традицій національної літератури: і до славнозвісної Шевченкової перлини «Садок вишневий коло хати...» з її поетизацією родинного ладу, гармонії родинного буття, і до проникливої Антоничевої метафори про хруща, ототожнення дитини з природою. Його (Лазарукове) подивоване дитя – те саме, що й на обкладинці, – у «хмільну пору» цвітіння вишень «на сопілці грає / І тоненьким батіжком / З райдуги стрибає. / І літає, наче хрущ...». Літати тут так само означає рости, складаючи, як юний лемко, органічну частину всього сущого.

Цікаво інтерпретує письменник образи традиційних персонажів суто дитячої поезії. Взяти хоча б оригінальних «черепах» у Наталі Забіли, Михайла Стельмаха, Віктора Терена, інших класиків, зрештою, М. Лазарук і сам згадує про сучасну «Черепаху Аху» Ганни Чубач – справжній дитячий шлягер. Але героїня поетового вірша «Черепаху-горопаху» не схожа ні на кого: щаслива навіть тим, що «тягне хатку на плечах» (інакше «де змогла би спочивати / Під дощем та ще й вночі?»), вона страждає, що подібної оселі не мають сичі, і саме тим намагається пояснити, що сичі не співають, а сичать. Зітхання горопахи, себто бідолахи, природні, людські, як людськими видаються емоції жабок («Жабка жабці жебоніла»), павучків («Павучки не сплять ніколи»), крихітної «золотистої зозульки» зі своєю дерзновенною мрією «всіх зібрати у танок» («Зозулька-сонечко»).

У Мипрслава Лазарука персоніфікується, облагороджується навіть нечиста сила («зірки дзвенять / Попід вікна хором-колядою, / Забавляють юних бісенят, / Що пливуть з йорданською водою»), в іншому місці діє юна «кралечка-русалка», витанцьовують потерчата, іноді страшнувати для дитини павучки грають на цимбалах, тобто живуть як люди.

Зрозуміло, що в цьому доброму художньому світі не мисляться дні народження дітей без подарованих їм віршів, «бо яке ж без вірша свято!» Ліричний герой (Дідусь Мимоко, зрідні Дідусеві Кениру Леоніда Глібова, Дідусеві Максиму Максима Рильського) хіба за лукавинкою, за «я» когось із дітей ховає свій профіль, промовляючи то від їхнього імені, а то й суто від себе, завжди відкрито і щиро переймаючись родинними інтересами, може, й на рівні вищої свідомості. Колись одна з дослідниць, характеризуючи творчість Івана Андрусяка для дітей як глибоко батьківську поезію, провела цікаву паралель: що це і є та справжня біблійна чоловіча відповідальність за свій рід перед Богом. М. Лазарук так само сповнений цього духовного досвіду. Радість спільного родинного життя-проживання, нестримна, неприховувана, місцями дуже ніжно виказана втіха від того, що життя продовжується в дітях, що світ якраз завдяки дітям такий чудесний, – домінуючий пафос книжки.

Цей пафос проглядає навіть через лексичне наповнення текстів, опорними часто виявляються слова «співати», «танцювати», «любити», «жити», «літати», «цвісти», «крила», «тепло», «зорі», «ранок», «щастя», «життя», «сонце», «свято», «сміх», «диво», «братик», «сестричка», «лагідний», «веселий», «мудрий», «прекрасний» і т. под. М. Лазарук має дар говорити жваво, свіжо, сказати б, темпераментно, школа життєвого і творчого досвіду цього письменника дозволяє йому й зараз уводити в текстуальні площини питомі призабуті словечка і так відкривати дітям ці своєрідні атрибути минувшини («цугом», «клевець», «небіж», «кіш», «холобість», «яса», «обрус», «незугарний» тощо), як і вводити основані на пестливості авторські новотвори («віршенята», «пролісята», «бджоленьята», Прут на своїй мілкій ділянці – «такий собі Прутець»). Поетична фоне-

тика М. Лазарука, яскраві фонетичні акценти, що виникають не стільки через повторення окремих звуків, але також їхніх поєднань і тавтологій, – узагалі окрема тема для розмови («На припічку худеньке сонце спало. / Бо спало сонце спалене, де впало. / А кінь білів на білих сто світів...»; «Босоніж бігтиме сніжок / У білій льолі білопінній, / За ним ітимуть світлі тіні / На сотні згублених стежок»). Тож ті, хто цікавиться поетикою художнього тексту, могли б знайти у цій творчості чимало присутнього для себе.

Якісь поезії нового видання вже оприлюднювались у попередніх книжках, їх повторення, мабуть, виявилось важливим для автора, бо то, певно, – як старі добрі друзі, яких хочеш бачити і в новому товаристві. Втім, це не копіювання: через додані нові штрихи, забирання інших народились нові версії облюбованого й читачем художнього матеріалу (поезія «Йде уже зима» з образом утомленої за літо бджоли, «сонця перестудженого», що «кашляє вві сні», квітів, які так само нездужають, – і надіями на нову весну, «Я вивів з ранку білого коня» зі своєю дуже цікавою метафорикою та деякі інші). Психологічна наснаженість подібних творів, їхня глибша закроєність немов дають зрозуміти, що (з погляду автора) межі між написаним для дітей і написаним для дорослих умовні, і мистець може стирати ці межі, прилучаючи в такий спосіб свого універсального читача до співпереживання і творчості. Зрештою, поезія для дітей насправду мусить бути і для дорослих поезією.

Вітаючи Мирослава Лазарука, подумки і вголос повторюю те, що стосується подібних щасливих okazій: нехай і ця книжка, й інші добрі книжки мають багато читачів зараз і в майбутньому. Бо яке ж без віршів свято життя?!